

Familia esittää, että kevään eduskuntavaalien 2023 jälkeiseen hallituksen ohjelmaan tulisi sisällyttää seuraavat asiat:

1. Useamman äidinkielen rekisteröintimahdollisuus väestötietojärjestelmään
2. Perheenyhdistämisen oleskelulupaprosesseja on nopeutettava. D-viisumi mahdolliseksi myös perhesuhteen perusteella
3. Äitiyspakkaus on myönnettävä kaikille perheille, joissa ainakin toinen vanhempi kuuluu Suomen sosiaaliturvan piiriin ja samalla nimi muutettava
4. Opetussuunnitelmaa päivitettävä seuraavalla hallituskaudella ja lisättävä oman äidinkielen opetus opetussuunnitelmaan.
5. Suomen oltava hyvä maa kaikille asua – hyvien väestösuhteiden edistäminen oltava kotoutumisen ytimessä
6. Työmaailmaa on kehitettävä vastaanottavaiseksi kaikille maahanmuuttajataustaisille henkilöille
7. Antirasismi keskiöön – rasmin ja syrjinnän vaikutukset tunnustettava kaikilla yhteiskunnan osa-alueilla

1. Useamman äidinkielen rekisteröinti mahdollisuus väestötietojärjestelmään

Suomi on monikielinen maa, mutta virallisesti jokaisella voi olla vain yksi rekisteröity äidinkieli. Suomessa pitää voida olla myös virallisesti kaksi- tai monikielinen, mikä toteutuu vain, jos väestötietojärjestelmä mahdollistaa useamman kuin yhden äidinkielen rekisteröinnin. Vain yhden äidinkielen rekisteröimiskäytäntö on ongelmallinen niin yksilön, perheiden kuin yhteiskunnan näkökulmasta. Useamman äidinkielen merkitsemisen väestötietojärjestelmään tulee mahdollistaa, jotta henkilön kaikki äidinkielet tulisivat näkyväksi eikä lapsia esimerkiksi ohjattaisi kielen opetuksessa väärin. Tämä antaisi myös hyväksynnän yhteiskunnan osalta olla monikielinen ja moninainen taustaltaan. Kahden kulttuurin perheissä nykykäytäntö koetaan epäkäytännöllisenä ja epäoikeudenmukaisena. Käytäntö pakottaa vanhemmat tekemään valinnan kielten välillä, ja asettaa vanhempien äidinkielet keskenään eriarvoiseen asemaan.

Mahdollisuus rekisteröidä useampi kieli väestötietojärjestelmään on eri kieliryhmille tärkeä. Tieto äidinkielestä väestötietojärjestelmässä perustuu henkilön omaan tai hänen vanhempansa ilmoitukseen. Useamman kuin yhden äidinkielen rekisteröinti mahdollistaisi parempien monikielisten palvelujen suunnittelun esimerkiksi terveydenhuollossa, sosiaalipalveluissa ja koulutuksessa. Se antaisi myös paremman kuvan siitä, mitä kieliä Suomessa puhutaan, ja edistäisi myös perheessä puhuttujen kielten tasa-arvoa ja antaisi paremman kuvan yksilöiden kielellisestä identiteetistä.

Useamman kuin yhden äidinkielen rekisteröinti antaisi perheen kaikille kielille tasa-arvoisen ja virallisen statuksen, mahdollistaisi kaksikielisten lasten yhdenvertaisuuden, sekä jo olemassa olevien palveluiden tehokkaamman hyödyntämisen ja monikielisyyden varhaisen tukemisen. Lisäksi se ehkäisisi epätasa-arvoista kohtelua niin palveluissa kuin koulutuksessakin, kun henkilön kielellinen osaaminen pystyttäisiin paremmin ottamaan huomioon viranomaisten puolesta.

Ehdotukset:

- Tulevalla hallituskaudella on aloitettava lainsäädäntötyö useamman äidinkielen merkitsemisen mahdollistamiseksi väestötietojärjestelmään.

2. Perheenyhdistämisen oleskelulupaprosesseja on nopeutettava. D-viisumi mahdolliseksi myös perhesuhteen perusteella

Tuhannet ihmiset hakevat vuosittain oleskelulupaa Suomeen perhesiteen perusteella. Suomen kansalaisten EU:n ulkopuolelta tulevien puolisoiden hakemuksista yli 80 prosenttia on viime vuosina johtanut myönteiseen päätökseen ja perhe-elämään Suomessa. Ongelma on lupakäsittelyn hitaudessa. Yhdeksän kuukautta on lain sallima maksimikesto perhesideperusteiselle oleskeluluvulle ja usein tämä ylittyy. Iso osa kahden kulttuurin perheenjäsenistä hakee lupaa kotimaassaan ja odottaa päätöstä siellä asioiden lähimmässä Suomen edustustossa. Osa hakijoista on tullut Suomeen jo aiemmin ja elää täällä vakiintunutta perhe-elämää.

Vaikka Suomen kansalaisten lupapäätöstä odottavilla puolisoilla on Suomessa pysyvä osoite ja oikeus hakea sen perusteella kotikuntamerkintä digi- ja väestötietovirastosta, heidän asemansa on vaikea. Työnteko-oikeutta ei ole, työllistymispalveluihin ei pääse eikä tutkintoon johtavaa opiskelua voi aloittaa. Tällä hetkellä niillä oleskeluluvan hakijoilla, joilla oleskelulupahakemuksen perusteena on perheside Suomen kansalaiseen, ei ole

työnteko-oikeutta. Ulkomaalaislaissa heitä ei ole määritelty sellaisiksi henkilöiksi, joilla on työnteko-oikeus Suomessa ilman oleskelulupaa. Tässä he poikkeavat esimerkiksi turvapaikanhakijoista, jotka saavat päätöstä odottaessaan työskennellä joko 3 kk tai 6 kk karenssiajan jälkeen maahantulon jälkeen.

Perhesideperusteista oleskelulupapäätöstä odottavat ovat kuitenkin maassa pysyväisluontoisesti. Heillä on Suomessa perheside ja pysyvä osoite, jonka perusteella he voivat hakea Digi- ja väestötietovirastosta kotikuntamerkin ja tämän kautta heillä on oikeus esimerkiksi terveyspalveluihin. Työnteko-oikeuden puute on perhesideperusteisen luvan odottajille ja heidän puolisoilleen iso stressitekijä, varsinkin yhdistyessään lupapäätöksen odottamisen epävarmuuteen. Näissä perheissä koetaan huomattavia taloudellisia vaikeuksia. Perheen elättäminen on yleensä suomalaisen puolison harteilla ja yhden henkilön tuloilla varsinkin isoissa kaupungeissa se on hyvin vaikeaa. Statuksettomana välivaiheen laskua maksetaan perheissä vielä pitkään luvan saamisen jälkeen sekä taloudellisesti että sosiaalisesti. Kotoutuminen ei lähde käyntiin, kun odottaja on suljettu käytännössä työn, opintojen ja palvelujen ulkopuolelle eikä pääse osalliseksi yhteiskuntaan. Mitä nopeammin maahan muuttanut kotoutumisen alkuun pääsee, sen parempi yksilöiden ja perheiden hyvinvoinnille, kotoutumiselle sekä kansantaloudelle.

D-viisumi, eli niin sanottu pitkäaikainen viisumi, otettiin Suomessa käyttöön kesäkuun alussa 2022- D-viisumi voidaan myöntää nyt erityisasiantuntijoille ja kasvuyrittäjille sekä heidän perheenjäsenilleen. D-viisumia halutaan laajentaa myös opiskelijoille, tutkijoille, sertifioitujen työnantajien työntekijöille, yritysten johtotehtävissä toimiville sekä edellä mainittujen perheenjäsenille. Muutokset ovat yhä riittämättömiä olemassa oleviin D-viisumitarpeisiin. Nykyinen oleskelulupaprosessi suomalaisten perheenjäsenille on kohtuuttoman pitkä ja vaikeuttaa kahden maan perheiden perhe-elämää ja urasuunnitelmia. Kansallista D-viisumia tulisi voida hakea myös suomalaisen perheenjäsenen. Kehitystyötä kansallisen D-viisumin käyttötarkoituksen ja henkilöryhmien laajentamiseksi on yhä jatkettava.

Maahanmuuton tarve on tunnustettu. Haluamme lisää osaajia Suomeen. Olisi Suomen etu, että kahden kulttuurin perheiden jäsenet valitsevat asettua asumaan tänne eivätkä jonnekin muualle kankean byrokratiamme vuoksi. Mitä nopeammin maahan muuttanut kotoutumisen alkuun pääsee, sen parempi yksilöiden ja perheiden hyvinvoinnille,

kotoutumiselle sekä kansantaloudelle. Byrokratian keventäminen ja lupaviidakko ei ole pelkästään työperäisen maahanmuuton ongelma. Pitkät oleskelulupaprosessit ja vaikeus työllistyä vaikuttavat myös ylijärjestelmien perheiden haluun perustaa perhe. Nopeuttamalla lupa-asioita voimme vaikuttaa myös siihen, miten täällä jo asuvat kahden kulttuurin perheet ja monikulttuuriset perheet uskaltavat omaa lapsitoivettaan ryhtyä toteuttamaan. Epävarmuus puolison tai perheen mahdollisuudesta elää perhe-elämää tai Suomessa tai taloudellinen epävarmuus viivästyttävät perheen perustamista.

Lapsen oikeuksien sopimuksen 3 artiklassa todetaan, että kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Lapsella on oikeus kasvaa vanhempiensa kanssa. Lapsen oikeus perhe-elämään tulee usein sivuutetuksi oleskelulupien päätöksenteossa. Yhdenvertaisuusvaltuutetun selvitys kansainvälistä suojelua saaneiden alaikäisten perheenyhdistämistapauksissa todistaa saman.

Suomen viranomaiset arvioivat lapsen etua päätöksissä eri asiaryhmissä eri tavoilla. Lisäksi olemassa olevaa lainsäädäntöä ja oikeuskäytäntöä tulkitaan maahanmuuttovirastossa usein tiukemmin kuin olisi tarve. Ulkomaalaislain maahantulosäännösten kiertämistä koskevat kirjaukset vaikuttavat merkittävästi ulkomaalaisten oikeuksien toteutumiseen Suomessa sekä suomalaisten lasten oikeuteen viettää perhe-elämää ulkomaalaisen vanhempansa kanssa. Yhdenvertaisuusvaltuutettu on myös kiinnittänyt huomiota siihen, ettei isän merkitystä lapsen kasvulle ja kehitykselle arvioida tai tunnusteta päätöskäytännössä. Olisikin hyvä, jos kaikkien oleskelupa prosessien osalta voitaisiin tutkia lisää lasten oikeuksien toteutumista.

Ehdotukset:

- Seuraavalla hallituskaudella on tarpeen selvittää mahdollisuus avata työnteko-oikeus niille perhesideperusteisen luvan odottajille, jotka odottavat päätöstä Suomessa, jo ennen oleskelulupapäätöksen saamista.
- Maahanmuuttovirastolle on turvattavat riittävät perusresurssit myös perhesideperusteisten oleskelulupahakemusten sujuvaan käsittelyyn.
- D-viisumia tulisi voida hakea myös suomalaisen perheenjäsenen. Kehitystyötä kansallisen D-viisumin käyttötarkoituksen ja henkilöryhmien laajentamiseksi on yhä jatkettava.

- Ulkomaalaislaki uudistettaessa on kirjattava vahvempi velvoite tarkastella lapsen oikeuksien sopimuksen näkökulmasta. Päätöksissä, joissa perhesuhteissa on mukana alaikäisiä lapsia, pitää tehdä lapsivaikutusten arviointia tai antaa lapsen oikeudelle perhe-elämään ensisijainen asema
- Lapsen oikeuden näkyvät entistä vahvemmin ulkomaalaislainuudistuksessa ja ulkomaalaislain 36 § 2 momentti täyttää selkeämmin perustuslain asettamat vaatimukset lain täsmällisyydestä ja tarkkarajaisuudesta sekä perhe-elämän suojasta. Harkintavaltaa 36 § 2 momentin osalta on rajattava kaikkien oleskelulupaprossien osalta.

3. Äitiyspakkaus on myönnettävä kaikille perheille, joissa ainakin toinen vanhempi kuuluu Suomen sosiaaliturvan piiriin ja samalla nimi muutettava.

Vauva ei tule vain äideille vaan se on vanhempien yhteinen. Äitiysavustuksen ongelma on tällä hetkellä sukupuolittuneen nimen lisäksi myös konkreettisesti se, että jos lapsen synnyttäjää ei ole suomalaisen sosiaaliturvan piirissä, perhe ei saa äitiysavustusta, vaikka lapsen isä olisi suomalainen ja lapsi syntyisi Suomessa. Vaikka perheen vanhemmat asuisivat Suomessa ja lapsi syntyy suomalaiseksi, ei tulevat vanhemmat ole sitä oikeutettuja saamaan, jos äiti ei kuulu Suomen sosiaaliturvan piiriin.

Nämä tilanteet koskevat muun muassa niitä Suomessa asuvia perheitä, joissa äiti ei esimerkiksi työasemansa puolesta ole oikeutettu Suomen sosiaaliturvaan tai äiti odottaa oleskelupäätöstä. Myöskään julkisiin neuvolapalveluihin nämä vanhemmat eivät ole oikeutettuja, ei vaikka isä edelleenkin kuuluisi Suomen sosiaaliturvan piiriin. Vaihtoehtona on kustantaa raskauden aikaiset neivolakäynnit itse. Jos äiti on Suomessa merkitty väestörekisteriin tilapäisesti asuvaksi, ei julkinen neuvolapalvelu ole mahdollinen. Kaikissa tapauksissa on tärkeää sekä äidin että lapsen kannalta, että raskautta seurattaisiin neuvolassa. Neuvolapalvelut valmistavat ja tukevat äidin lisäksi koko perhettä vanhemmuuteen

Käymme keskustelua isien tilanteen parantamisesta, yhdenvertaisesta vanhemmuudesta ja isien perhevapaiden käytöstä. Äitiysavustuslain muutoksen lisäksi on syytä tarkastella lain sisällön ja äitiysavustuksen nimen muuttamista siten, ettei kyseessä ole vain äideille vaan ennen kaikkea lapselle ja koko perheelle suunnattu avustus. Se olisi myös konkreettinen teko yhdenvertaisemman vanhemmuuden nimissä.

Ehdotukset:

- Äitiysavustuslakia muutettava niin, että se mahdollistaa äitiysavustuksen siitään huolimatta, ettei synnyttävä vanhempi kuulu Suomen sosiaaliturvan piiriin.
- Äitiyspakkauksen nimi on muutettava vastaamaan sitä, mitä se on eli pakkaus uudelle perheenjäsenelle ja hänen vanhemmilleen.
- Turvallinen raskauden seuranta on taattava myös niille perheille, joissa synnyttävä vanhempi ei ole Suomen sosiaaliturvan piirissä, mutta toinen vanhempi on.

4. Opetussuunnitelmaa päivitettävä seuraavalla hallituskaudella ja lisättävä oman äidinkielen opetus opetussuunnitelmaan.

Oman äidinkielen opetuksen lähtökohta on Suomen perustuslaissa, jonka mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Oppilaan oman äidinkielen opetuksen tarkoituksena on tukea aktiivisen monikielisuuden kehittymistä.

Oman äidinkielen/kotikielenopetus on saatava perusopetuksen piiriin eli sisällytettyä koululaistenlukupäiväkirjään, mikä helpottaisi tilannetta ennen kaikkea lasten ja perheiden kannalta. Tämä tarkoittaa muutosta valtakunnalliseen opetussuunnitelmaan. Suomi on monikielinen maa ja kovaa vauhtia yhä monikielisemmäksi muuttuva: omanäidinkielen opetukseen oikeutettujen lasten määrä on jatkuvassa kasvussa. Kielten moninaisuus tulisi vihdoin alkaa nähdä voimavarana ja resurssientuojana eikä resurssien viejänä.

Oman äidinkielen opetuksen järjestäminen lähellä oppilaan kotia tai koulupäivän aikana edistävät oppilaan osallistumista opetukseen. Suurin osa oman äidinkielen opettajista arvioi, että opetus paranisi, mikäli opetus järjestettäisiin oppilaiden iän mukaan ja palautettaisiin opetussuunnitelman perusteisiin muiden oppimäärien rinnalle.

Ehdotukset:

- Oman äidinkielen opetus on palautettava valtakunnalliseen opetussuunnitelmaan.
- On käynnistettävä oman äidinkielen opetuksen etäopetuspilotti, jotta myös pienemmällä paikkakunnilla tai/ja pienten kieliryhmien puhujilla olisi mahdollisuus oman äidinkielen opetukseen.

5. Suomen oltava hyvä maa kaikille asua – hyvien väestösuhteiden edistäminen oltava kotoutumisen ytimessä.

Yhteiskuntamme moninaistuu koko ajan. Valtiolla ja valtiollisilla elimillä, kuten muillakin toimijoilla, on velvollisuus edistää kotoutumista siten, että maahanmuuttajasta tulee vastaanottavan yhteisön täysivaltainen ja aidosti osallistuva jäsen. Suomi haluaa työperäistä maahanmuuttoa. Asenteidemme pitää muuttua. On yhtä tärkeää, että yhteiskuntamme ja täällä asuvien ihmisten on oltava vastaanottavaisia, ja tänne muuttavien on saatava tunne, että kuuluu osaksi tätä yhteiskuntaa. Suomalaisen yhteiskunnan on myös muututtava moninaistuvassa yhteiskunnassa, jotta saamme kaikki mukaan.

Maahan muuttaneet ihmiset tulee nähdä yksilöinä eikä vain taustamaan tai kulttuurin osana. Osallisuus koostuu monesta eri tekijästä. Jokaisen yksilön, perheen, lapsen ja nuoren tulee tuntea kuuluvansa ja olevansa täysimääräisesti hyväksytty sellaisena kuin on. Monikielistä ja monikulttuurista identiteettiä pitää tukea myös palvelurakenteemme kautta entistä paremmin.

Maahan muuttaneiden moninaisuus ryhmänä ja yksilölliset erot tuleekin aina huomioida kotoutumistoimenpiteitä suunniteltaessa. Henkilön olemassa olevaa koulutusta ja työkokemusta on osattava tunnistaa ja hyödyntää paremmin kotoutumisessa ja työllistymisellä tarjoamalla täydennyskoulutusta ja kursseja. Aikaisemman koulutuksen ja työkokemuksen täydellinen sivuuttaminen ja kaiken aloittaminen kokonaan alusta vaikuttaa suoraan henkilön motivaatioon ja hyvinvointiin. Yksilöllinen arviointi vähentää keskeytyneitä opintoja.

Suomen kielen oppiminen on yksi parhaimmista kotouttajista. Tällä hetkellä kotoutumiskoulutukseen osallistuneista vain pieni osa saavuttaa tavoitellun kielitaitotason. Käytännön työn yhdistäminen laajemmin osaksi kotoutumiskoulutuksen kielen opetusta olisi tarpeen, jotta kotoutujat oppivat työelämän suomea heti alusta lähtien. Kieli tarvitsee merkityksellisen ympäristön kehittyäkseen. Olennaista on myös, että kotoutumiskoulutuksessa opittu suomen kieli vastaisi sitä kieltä, jota arjessa ja työelämässä puhutaan. Osalle Suomeen muuttajista ei ole mahdollista päästä kotoutumiskoulutukseen. On tärkeää, että suomen kielen opinnot olisivat mahdollisia myös tälle ryhmälle. Kielen oppiminen voi edistää Suomeen jäämistä töiden tai opiskelujen jälkeen.

Se, miten helposti Suomeen muuttanut puoliso pääsee osaksi suomalaista yhteiskuntaa, kuinka paljon henkilö ja hänen perheensä kokee rasismia ja syrjintää Suomessa, miten maahan muuttanut pystyy saamaan töitä ja elättää omalta osaltaan perhettään, vaikuttavat siihen, miten kahden kulttuurin tai työn perässä muuttaneet perheet haluavat Suomeen jäädä. Olennaista on myös se, onnistuuko maahan muuttanut tai hänen puolisonsa saamaan omaa koulutustaan ja kokemustaan vastaava työtä.

Jos haluamme pitää kahden kulttuurin perheet Suomessa tai houkuttaa ulkomaista työvoimaa Suomeen, on kiinnitettävä työllistymisen lisäksi myös yhteiskunnalliseen asenneilmapiiriin ja rakenteelliseen rasismiin sekä perheiden hyvinvointiin ja palveluihin. Suomalaisen työelämän on moninaistuttava, oltava vastaanottavaisempi eri taustoista tuleville ihmisille sekä sallittava heikommallakin kielitaidolla työllistyminen.

Ehdotukset:

- Yksilöllisten lähtökohtien ja tarpeiden huomioiminen on hyvä ja keskeinen lähtökohta kotoutumisohjelmalle.
- Kotoutumiskoulutuksen kieliopintojen laadukkuus pitää taata.
- Kieli-/kotoutumiskurssit pitää tehdä myös niille mahdolliseksi, jotka ovat muuttaneet tänne työn perässä tai opiskelemaan, eivätkä ole oikeutettuja kotoutumiskoulutukseen. Kielen oppiminen on paras kotouttaja.
- Kotoutumisen kaksisuuntaisuus, yhteiskunnan oltava vastaanottavainen myös, ei pelkästään tänne muuttaneen henkilön.
- Palvelujen kehittämisessä on huomioitava monikielisyys ja eri taustoista tulevat lapset ja perheet.
- Varmistetaan, että hyvien väestösuhteiden edistäminen on kotoutumisen edistämisen ytimessä. Tavoitteet ja vastuut hyvien väestösuhteiden osalta pitää olla selkeämmät viranomaisten osalta.
- On taattava riittävät resurssit, jotta kotoutumispolitiikan tavoitteet voidaan saavuttaa.

6. Työmaailmaa on kehitettävä vastaanottavaiseksi kaikille maahanmuuttajataustaisille henkilöille

Meidän pitää pystyä ratkaisemaan se, että miten ihmiset pääsevät osaksi yhteiskuntaa ja miten työllistymisen esteitä puretaan, jotta työttömät saavat töitä. Syrjivät rakenteet ja rasismi rekrytoinnissa sekä liian kovat ja joustamattomat kielitaitovaatimukset ovat niitä tekijöitä, jotka estävät maahanmuuttajien työllistymisen, erityisesti EU:n ulkopuolelta tulevilla.

Meidän pitää tavoitella sellaista Suomea, jossa työnantajan on helppo rekrytoida ulkomaisia osaajia ja he pääsevät nopeasti töihin. Maahantulo-prosessimme on oltava helposti ymmärrettävissä maallikolle ja päätöksentekoprosessien toimittava nopeasti ja sähköisesti. Samalla kun puhumme työperäisestä maahanmuutosta ei pidä unohtaa, että meidän on luotava myös heille, jotka jo täällä Suomessa asuvat hyvät edellytykset kotoutumiseen sekä työllistymiseen. Ulkomailta tulevien osaajien rekrytointiin käytetään tällä hetkellä valtavia resursseja. Ja kun he saapuvat tänne, he käyvät läpi jonkin koulutuksen tai suorittavat kurseja ja voivat sitten työskennellä säännellyssä ammatissa. Monet kansainväliset ammattilaiset Suomessa päätyvät työttömiksi, alityöllisiksi tai aloittavat uuden uran, jonka rakentaminen kestää yleensä vuosia, koska heidän aiemmin hankkima tutkinto tai työkokemus ei kelpaa Suomessa. Meidän on keskityttävä myös Suomessa jo asuvien osaajien kykyjen hyödyntämiseen ja tarjottava mahdollisuuksia koulutuksen avulla saattaa oma tutkinto tai osaaminen suomen standardeihin.

Kielitaidon on todettu kehittyvän parhaiten ympäristössä, jossa kieli löytää merkityksensä. Työpaikalla työssä tapahtuva kielenoppiminen on osalle tehokkaampaa kuin kursseilla istuminen, erityisesti käytännön työtehtäviin suuntavilla. Kieliopinnot pitää viedä osaksi työpäivää työpaikoilla.

Suomalaisiin työyhteisöihin tarvitaan enemmän moninaisuutta. Kokemuksia monimuotoisen työyhteisön eduista ja merkityksestä pitää jakaa laajemmin ja vaikuttaa siten työyhteisöiden ja koko yhteiskunnan asenteisiin. Työnantajan asenteisiin ja ennakkoluuloihin vaikuttaminen on erittäin keskeistä maahan muuttaneen työllistämisen mahdollistamisessa. Pitää luoda kannustimia yksityisille yrityksille palkata maahan muuttaneita, joiden suomenkielentaito ei vielä ole täydellinen. Voi olla iso kynnys palkata henkilö, jolla ei sujuvaa kielitaitoa ole ja siksi työnantajille on tärkeää tarjota tarpeeksi tietoa. Monesti rekrytoinnin myötä voidaan huomata, ettei suomen kielen taidon tarvitse olla hyvä suoriutuakseen työssä hyvin.

Suomea opiskelevien maahan muuttaneiden työllistämiseen pitäisi julkisella sektorilla kannustaa, vaikka kielen oppijalla ei vielä olekaan täydellistä suomenkielentaitoa. On myös töitä, joita pystyy tekemään vähäisemmälläkin kielitaidolla ja joissa kielitaitoa voi harjaannuttaa. Valtio voi näyttää esimerkkiä palkkaamalla maahan muuttaneita omiin tehtäviinsä.

Sekä julkisiin virkoihin, että yksityisten yrittäjien tarjoamiin työpaikkoihin tarvitaan enemmän moninaisuutta. Työnsaantia on helpotettava korvaamalla rekrytoinnit anonyymeilla rekrytoinneilla, joissa ihmisiin ei voida liittää ennakkoluuloja pelkästään heidän nimien tai ulkonäköjen perusteella, vaan aidosti pohjataan työnsaanti osaamiseen. Työnsaantia voidaan poliittisesti yhdenvertaistaa myös helpottamalla ulkomailla suoritettujen opintojen hyväksilukua suomalaisissa oppilaitoksissa, sekä tunnistamalla ulkomaalaisia tutkintorakenteita myös työnhaussa.

Ehdotukset:

- Muualta muuttaneiden tutkintojen tunnistamisjärjestelmän kehittämistä tulee nopeuttaa ja kehittää. Suomessa jo asuville osaajille on osoitettava resursseja oman tutkinnon ja osaamisen saattamiseksi käyttöön täydennyskoulutuksien ja -kurssien avulla säännellyissä ammateissa.
- Työpaikoille pitäisi luoda toimintamalleja, jotka parantavat asiantuntijatehtävissä työskentelevien maahanmuuttajien suomen kielen taitoa. Keinoja voisivat olla palkkatuen kaltainen kielitaitotuki sekä maahanmuuttajataustaisten henkilöiden palkkaaminen. Mallissa työnantaja saisi palkkatuen kaltaista kielitaitotukea, jolla kompensoitaisiin kielenoppimiseen ja opettamiseen menevää työaika. Samalla se kannustaisi palkkaamaan maahan muuttajataustaisen henkilön.
- Lievitetään julkisen sektorin kielitaitovaatimuksia toisen kotimaisen kielen osalta tietyn verran työsuhteista.

7. Antirasismi keskiöön – rasismien ja syrjinnän vaikutukset tunnustettava kaikilla yhteiskunnan osa-alueilla

Rasismien vaikutukset ovat monesti syvemmällä kuin luulemme. Sitä, miten rasismi vaikuttaa, ei aina näe ulospäin. Rasismien kohteeksi joutunut saattaa piilottaa tunteensa ja kokemuksensa vaikutukset syvälle itseensä. Siitä johtuen rasismien vaikutukset jäävät

usein huomioimatta yhteiskunnassamme. Monet nuoret kokevat rasismia vaikuttaneen heidän identiteettiinsä ja mielenterveyteensä vielä vuosienkin jälkeen tapahtumasta.

Lapset, joiden etninen tausta näkyy ulospäin kokevat, että joutuvat todistamaan itseään muille enemmän kuin keskiverto valkoinen lapsi. Usein he välttelevät tilanteita ja tapahtumia tiedostamatta suoraa syytä asiaan. Monet paikat voivat tuoda vahvasti mieleen aikaisemmat ikävät kokemukset. Rasismia kokeneet henkilöt muistavat kokemuksensa vahvasti ja usein niiden vaikutukset näkyvät vielä vuosien päästä. On tärkeää ymmärtää, että rasismia kokeneiden vaikutukset vaikuttavat laajasti henkilön hyvinvointiin. Jos henkilö kohtaa toistuvasti rasismia voi se aiheuttaa kroonista stressiä, joka voi johtaa niin psykologisiin kuin fysiologisiin oireisiin. Opetussuunnitelmaan kirjatut asiat ohjaavat myös opetushallituksen resursseja ja hankerahoitusta. Siksi vahvempi painotus antirasismiin on tarpeen myös opetussuunnitelmissa.

Rasismilla on myös monia muita haittavaikutuksia, joita ei ole vielä tunnistettu yhteiskunnassamme. Sen vuoksi on tärkeää keskittyä rasismia ja syrjinnän ehkäisemisiin sekä antirasismiin yhteiskunnan kaikilla tasoilla, jotta hyvinvointi parane. Rasismia ja syrjinnän ehkäiseminen ja niihin puuttuminen ovat keskeinen tekijä hyvissä väestösuhteissa. Syrjintä ja negatiiviset kokemukset vaikeuttavat kotoutumista. Siksi olisikin erityisen tärkeää, että valtiontasolla sitouduttaisiin antirasistisiin toimintatapoihin. Poliittisen keskustelun vihamielisyyteen on puututtava tiukemmin.

Tärkein keino rasismia ehkäisemiseksi on tarpeellisen koulutuksen ja tiedon saamisen tarjoaminen. Lasten ja nuorten asenteisiin pitää vaikuttaa aktiivisesti aina varhaiskasvatuksesta asti käsittelemällä rasismia muulloinkin kuin jonkun sitä kohdatessa. Lisäkoulutusta rasismia vastaiseen työhön tarvitaan erityisesti varhaiskasvatus- ja opetusalailla, jossa lasten ja nuorten kanssa työskentelevillä on suuri rooli yhteiskunnallisten ennakkoluulojen hälventämiseen ja yhdenvertaisemman ilmapiirin luomiseen.

Poliittisin keinoin voidaan ohjata resursseja asiantuntijatyöhön ja vertaistuen tarjoamiseen rasismia ja syrjintää kohdanneille henkilöille ja perheille. Antirasistisen opetuskokonaisuuden tarjoaminen ja lisääminen pakollisiin opintoihin on tärkeää myös muilla julkisilla aloilla, joissa virkahenkilöt ovat paljon tekemisissä eri taustaisten ihmisten kanssa kuten poliisikoulutuksessa, terveydenhuoltoalan koulutuksessa sekä

sosiaalialojen koulutuksessa. Poliittikkaan olennaisesti kuuluu myös asioiden nostaminen julkiseen ja yhteiskunnalliseen keskusteluun, sekä epäkohdista ja niiden korjaamisesta viestiminen. Rasistisen käytöksen ja rakenteiden piilottelu ei auta niiden poistamisessa tai vähentämisessä, vaan ilmiöistä on pystyttävä puhumaan, jotta ne voidaan tunnistaa. Asioista puhumatta jättäminen siirtää vastuun rasismista sen kokijalle, joka joutuu kärsimään siitä, ja vie vastuun pois tekijältä, jonka toiminta usein kuitataan olan kohautuksella eikä rasistisesta toiminnasta rankaista tai siihen puututa tarpeeksi esimerkiksi työpaikoilla, harrastuksissa tai julkisilla paikoilla.

Poliittisten päättäjien ja viranomaisten toimesta on myös madallettava kynnystä ilmoittaa kokemastaan rasismista ja syrjinnästä esimerkiksi varhaiskasvatukseen ja koulujen henkilökunnalle, julkisten liikennevälineiden työntekijöille kuten vartijoille, poliisille, sosiaalityöntekijöille tai yhdenvertaisuusvaltuutetulle. Ilmoituksia käsittelevät ihmiset on koulutettava toimimaan oikeudenmukaisesti tilanteissa. Ilmoitusten tekemisen kynnystä tulisi madaltaa, eikä sen tulisi olla kohtuuttoman työlästä tai turhan tuntuista tekijälle, vaan tekijälle pitäisi tulla tunne siitä, että häntä kuunnellaan ja hänen kokemuksensa otetaan huomioon.

Ehdotukset:

- Antirasismi on sisällytettävä peruskoulutuksen ja lukion valtakunnallisiin opetussuunnitelmiin vahvemmin. Antirasismi on otettava vahvemmin mukaan myös opettajankoulutuksen yhdeksi painopisteeksi
- Opetus- ja kulttuuriministeriön on ohjeistettava korkeakouluja ja toisen asteen oppilaitoksia sisällyttämään opetussuunnitelmiinsa antirasismia käsittelevää opetusta.
- Ammattilaisten täydennyskoulutusta antirasismista on tuettava ja toteutettava järjestelmällisesti osana täydennyskoulutusohjelmia.
- Antirasistisen opetuskokonaisuuden tarjoaminen ja lisääminen pakollisiin opintoihin on tärkeää myös muilla julkisilla aloilla, joissa virkahenkilöt ovat paljon tekemisissä eri taustaisten ihmisten kanssa kuten poliisikoulutuksessa, terveydenhuoltoalan koulutuksessa sekä sosiaalialojen koulutuksessa.
- Viranomaisten on myös madallettava kynnystä ilmoittaa kokemastaan rasismista ja syrjinnästä